

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ПРИКЛАДНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: "Особливості поведінки юнаків в конфліктних ситуаціях з різним рівнем задоволеності життям"

Студентки 4 курсу групи ПС-43 першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Психологія»
за спеціальністю 053 – ПСИХОЛОГІЯ

Колісник Д.А.

Керівник: професор кафедри прикладної психології,
Павленко В.М.

Чотирьохрівнева шкала оцінювання _____

Кількість балів: _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

м. Харків – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ ЮНАКІВ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ ТА ФЕНОМЕНУ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ	5
1.1 Конфлікт як психологічне явище	5
1.2 Поведінка учасників у конфлікті	8
1.3 Феномен «задоволеність життям»	11
1.4 Зв'язок між рівнем задоволеності життям та поведінкою в конфліктних ситуаціях	14
Висновки до розділу 1	16
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ ЮНАКІВ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ	18
2.1 Характеристика вибірки, методів та процедури дослідження	18
2.2. Результати дослідження та інтерпретація	20
2.2.1 Рівень задоволеності життям юнаків	20
2.2.2 Рівень конфліктності юнаків з різним рівнем задоволеності життям	21
2.2.3. Стили поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків з різним рівнем задоволеності життям	23
Висновки до 2 розділу	27
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	31
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Сучасні умови постійних викликів пов'язаних з війною в країні можуть суттєво впливати на психологічний стан суспільства, особливо на осіб юнацького віку. Юнаки можуть відчувати постійне відчуття невизначеності та стресу, оскільки вони формують свою ідентичність в умовах нестабільності та загострення соціальних конфліктів, що, в свою чергу, може вплинути загалом на їхній рівень задоволеності життям.

Підвищений рівень небезпеки та стресу може викликати різноманітні конфліктні ситуації. Врахувавши особливості поведінки юнаків в конфліктних ситуаціях, можна розробити індивідуально підходящі програми психологічної допомоги для молоді з різним рівнем задоволеності життям в умовах невизначеності та стресу військового конфлікту.

Глумаченням та вивченням поняття конфлікту займались як зарубіжні так і вітчизняні вчені, серед яких Л.В.Долинська, А.І. Берлач, Г.В. Ложкін, Н.І. Пов'якель, Т. Дуткевич, С. Максименко, Є. Гідденс, Л. Козер, Р. Дарендорф, Т. Парсонс та багато інших.

В свою чергу вивченням феномена задоволеності життям займались такі автори як Ж.П.Вірна, В.М. Майструк, Т.В. Скрипаченко, Є.І. Головаха, Н.В. Паніна, М. Селігман, М. Аргайл та інші.

Вивченню особливостей поведінки учасників в конфлікті присвятили свої роботи такі науковці як Д. Онопрієнко, О.В. Жмай., О.І. Конопля, Г.В. Ложкін, Н.І. Пов'якель та інші.

Питанням особливостей поведінки осіб юнацького віку в конфліктних ситуаціях займались такі дослідники як Л.О. Коберник, О.М. Шевцова, О. А. Чала, Н.А., Макарчук та інші.

Об'єкт: поведінка в конфліктних ситуаціях.

Предмет: поведінка юнаків в конфліктних ситуаціях.

Мета: дослідити особливості поведінки юнаків в конфліктних ситуаціях з різним рівнем задоволеності життям.

Гіпотеза 1: юнаки з низьким рівнем задоволеності життям мають високий рівень конфліктності.

Гіпотеза 2: юнаки з низьким рівнем задоволеності життям частіше використовують таку стратегію як «Суперництво» в конфліктних ситуаціях.

Завдання:

1) Зробити теоретичний аналіз щодо тлумачення понять «конфлікт», «задоволеність життям», та особливостей поведінки юнаків в конфліктних ситуаціях.

2) Визначити рівень задоволеності життям у юнаків.

3) Виявити рівень конфліктності юнаків з різним рівнем задоволеності життям.

4) Визначити стиль поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків з різним рівнем задоволеності життям.

Методики дослідження: тест «Задоволеність життям» Коулмана, тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» Ложкіна Г.В. Повякель Н.І, методика «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» К. Томаса.

Метод математико-статистичної обробки: SPSS, U-критерій Манна-Уїтні.

Вибірка: 132 юнаки віком від 18 до 22 років, з яких було обрано 60 осіб після проходження першої методики, а саме 30 осіб з низьким та 30 з високим рівнем задоволеності життям.

Практична значущість: Розуміння того, як різні рівні задоволеності життям впливають на поведінку юнаків у конфліктних ситуаціях, може допомогти розробляти ефективні стратегії психологічної та соціальної підтримки для них. Це може також відкривати шляхи до вдосконалення програм навчання, спрямованих на розвиток навичок управління конфліктами та підвищення загального рівня задоволеності життям юнаків. Дослідження з цієї області можуть виявитися корисними для батьків, викладачів, психологів та інших фахівців, що працюють з юнаками, у вирішенні проблем поведінкової адаптації та покращенні загального благополуччя.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ ЮНАКІВ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ ТА ФЕНОМЕНУ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ

1.1 Конфлікт як психологічне явище

Поняття "конфлікт" походить від латинського слова "conflictus", що має значення "зіткнення". Однак, важко надати одне наукове визначення сутності цього терміну. Багато вчених, як зарубіжних, так і вітчизняних, надали свої тлумачення цьому поняттю.

Якщо розглядати зарубіжні підходи до визначення конфлікту, словник Уебстера спочатку характеризує його як "бійку, битву, боротьбу" - фізичне протистояння між сторонами. Згодом це визначення розширилося, включивши "різке розходження або протиставлення інтересів, ідей і т.п.". Таким чином, тепер під цим терміном розуміють не лише фізичне протистояння, але й його психологічний аспект. Американські науковці Д. Прут, Д. Рубін, та Сунг Хе Ким вказують, що поняття "конфлікт" зараз використовується занадто широко, що може спричинити втрату однозначності його розуміння. Вони підтримують той погляд, що основа конфлікту - у сприйнятті розбіжностей інтересів чи переконань сторін у неможливості одночасно задовольнити їхні претензії [12].

Західноєвропейські дослідники, такі як Л. Козер, Р. Дарендорф, Т. Парсонс притримувались думки, що конфлікт є боротьбою за цінності, статус, владу та ресурси, з метою нейтралізації суперника та завдання йому збитків [27].

Англійський вчений Є. Гідденс також трактує конфлікт як "реальну боротьбу між дійовими особами або групами, незалежно від того, які джерела цієї боротьби і які засоби мобілізує кожна сторона" [25].

За визначенням К. Боудлінга, конфлікт – це конкурентна ситуація, в якій сторони прагнуть зайняти позицію, несумісну з бажаннями іншої сторони [16].

Слід враховувати також трактування українських вчених, серед них можна назвати Г. Ложкіна та Н. Пов'якеля, які розглядають конфлікт як зіткнення різнонапрямлених сил, таких як цінності, погляди, інтереси, цілі, позиції осіб, або сторін взаємодії. Вони акцентують на тому, що розуміння поняття "різнонапрямленість" ширше за розуміння протилежності напрямку, що дозволяє розглядати конфлікт з більш широкої перспективи та уникати елементів антагонізму [18].

Згідно з Т. Дуткевичем, конфлікт тлумачиться як зовнішня форма прояву суперечностей та протистояння відносно суперечності [13].

С. Максименко розглядає конфлікт як суперечність, що виникає між людьми через вирішення різних соціальних чи особистих проблем [20].

А. Петровський та М. Ярошевський визначають конфлікт як зіткнення протилежних тенденцій, які несумісні між собою, і супроводжуються гострими негативними емоційними переживаннями [13].

Д. Дзвінчук характеризує конфлікт як зіткнення різноспрямованих цілей, позицій, інтересів, думок, поглядів суб'єктів взаємодії. Основою будь-якого конфлікту є конфліктна ситуація, тобто збіг обставин з протилежними тенденціями [11].

У роботі Ю. Мацієвського розглядаються визначення поняття "конфлікт" з різних аспектів. Зокрема, виділяються такі ключові аспекти:

- 1) Несумісність інтересів на структурному рівні, взаємне виключення групових цілей, обумовлене обмеженою кількістю дефіцитних ресурсів.
- 2) Взаємодія з метою нанесення шкоди або ліквідації опонента.
- 3) Стан ворожості між групами чи особами [21].

Т. Борозенець вважає, що поняття конфлікту у своєму нейтрально-інваріантному сенсі набуває конкретного змісту залежно від сфери життєдіяльності людини, де він актуалізується [2].

За нормативно-ціннісним підходом, яким поділялися Е. Дюркгейм та Т. Парсонс, конфлікт визначається як результат розбіжностей у цілях та інтересах людей. Виникнення соціального конфлікту настає тоді, коли дві чи більше

сторін вважають, що їхні цілі взаємно несумісні. Це тлумачення є найбільш загальним, оскільки більшість визначень конфлікту містить питання про розбіжність інтересів, цілей, а також боротьбу за життєві ресурси та інші аспекти [7].

Зазвичай вчені характеризують конфлікт як негативне явище. Серед таких вчених можна виділити А. Файоля та М. Вебера, які розглядали конфлікт як небажане явище, якого слід уникати. Проте, деякі дослідники вважають, що конфлікт може мати корисний вплив на взаємини між людьми. Наприклад, М. П. Фоллет намагалась змінити погляд науковців на конфлікт і пропонувала розглядати його як явище, що може мати позитивні властивості [15].

Відповідно до підходу, що розглядає конфлікти в позитивному контексті, значення конфліктів у суспільстві полягає в тому, що, незважаючи на їх руйнівний характер і негативне ставлення людей, вони сприяють розвитку суспільства чи підприємства і запобігають застою та стагнації. З цієї точки зору конфлікт розглядається конфліктологами як фактор динамічної стабільності організації [6].

Розглядаючи класифікації конфліктів, важливо відзначити одну з основних, яка розділяє їх на такі категорії: внутрішньоособистісний, міжособистісний та міжгруповий [23].

Внутрішньоособистісний конфлікт виникає в самій особі через суперечливі потреби, цінності, переконання або почуття.

Міжгруповий конфлікт виникає між двома чи більше групами людей через розбіжність у поглядах, цінностях, інтересах, конкуренції за ресурси або територію. Часто цей вид конфліктів є результатом міжособистісного протистояння, коли однодумці підтримують своїх опонентів.

Найбільш поширеним є міжособистісний конфлікт, який виникає між двома особами, коли їхні потреби, цінності, переконання чи дії суперечать одне одному.

Отже, поняття конфлікту не має чіткого єдиного визначення, проте його переважно розглядають як розбіжність інтересів, цілей та цінностей людей.

Зазвичай конфлікт вважається негативним явищем, але існує точка зору, що він має позитивні властивості. При розгляді класифікацій конфліктів можна виділити одну з основних, яка розділяє їх на внутрішньоособистісні, міжособистісні та міжгрупові типи.

1.2 Поведінка учасників у конфлікті

Аналізуючи конфлікт та розглядаючи можливі шляхи його вирішення в контексті управління конфліктом, необхідно враховувати типові моделі поведінки особистості в ході конфлікту. В науковій літературі виокремлюють три головні моделі поведінки індивіда в конфліктній ситуації. А саме: конструктивну, деструктивну та конформістську. Усі ці моделі обумовлені характером конфлікту, конфліктною обстановкою та індивідуально-психологічними особливостями. Вони відображають установки учасників конфлікту та мають вплив на його розвиток і методи розв'язання [22].

Деструктивна модель поведінки властива для суб'єкта, спрямованого на вирішення конфлікту за допомогою фізичного знищення або повного підкорення опонента. Це проявляється в різних контекстах, включаючи повсякденне життя, корпоративний сектор та сферу громадських відносин. Дана поведінка часто призводить до необґрунтованого зростання конфліктів, зокрема в міжнаціональних та міжнародних ситуаціях.

Люди з деструктивною моделлю поведінки можуть мати авторитарний стиль керівництва та прагнення домінувати над іншими, порушуючи чужі цінності і створюючи конфліктні ситуації. Їхня поведінка зумовлена недоліками в самоконтролі. Дослідники вбачають, що схильність до конфліктів може бути вродженою і пов'язаною з такими факторами, як безпритульність у дитинстві, низький інтелектуальний рівень та схильність до правопорушень у батьків.

Люди, які мають конструктивну модель поведінки, спрямовані на уникнення конфлікту та пошук рішень, які задовольняють всіх учасників. Вони

готові до переговорів, активно шукають шляхи врегулювання розходжень і виявляють витримку та самовладання.

Конформістська модель поведінки характеризується тим, що особа схильна поступатися та підкорятися в конфлікті замість подальшої боротьби. Це може сприяти уникненню принципових конфліктів, але іноді призводить до непослідовності та пасивності.

Знання про моделі поведінки в конфлікті дозволяє передбачити реакції осіб та ефективніше впливати на вирішення конфліктних ситуацій [22].

Розвиток та результат конфлікту суттєво залежать від стратегій поведінки, які вибирають люди у конфліктних ситуаціях. Стратегії поведінки в конфлікті визначаються основними напрямками дій учасників під час конфлікту, що є найбільш поширеними методами поведінки особистості в конфліктній обстановці, враховуючи їх внутрішні мотивації. Успішність вирішення конфліктів значно залежить від вміння обирати стратегії поведінки під час конфлікту.

Серед різноманітних класифікацій та типів стратегій поведінки в конфліктних ситуаціях, найвідомішою є модель розроблена американськими психологами К. Томасом і Р. Кілманом на початку 70-х років XX століття. У цій моделі наведено п'ять способів вирішення конфліктів [15].

Вони виділяють такі стратегії поведінки у конфлікті: суперництво, компроміс, пристосування, уникнення та співробітництво.

Суперництво: застосовується в екстремальних ситуаціях, де важко приймати рішення швидко. Ця стратегія передбачає нав'язування своєї точки зору іншій конфліктній стороні, ігноруючи думки інших учасників. Людина, яка використовує цей підхід, виявляється дуже активною в конфліктах і віддає перевагу вирішенню проблем самостійно, часто при цьому ігноруючи інтереси інших.

Уникнення : використовується у важких ситуаціях підвищеного ризику, де негайне вирішення може загострити проблему. Людина, яка вибирає цей підхід, залишається нейтральною, уникає конфлікту і не бере відповідальність за

рішення. Уникнення може призвести до ескалації проблеми, оскільки уникаюча сторона втрачає можливість взяти участь у подальшому розвитку ситуації.

Пристосування :протилежна стратегії конкуренції. Людина, яка використовує цю стратегію, нехтуючи своїми інтересами, намагається задовольнити інтереси іншої сторони, зберігаючи мир і дружбу. Ця стратегія є ефективною, коли ситуація є життєво важливою для опонента, і відступання від власних інтересів не є суттєвим.

Компроміс: стиль поведінки, який полягає в досягненні спільного рішення. Ця стратегія є доволі ефективною і веде до зменшення ворожості, дозволяючи відносно швидко вирішити конфліктне питання. Однак, компроміс повинен бути уважно обдуманим, оскільки не завжди є найоптимальнішим виходом з конфлікту.

Співпраця: найбільш продуктивний стиль поведінки в конфліктах, частіше за все призводить до ефективного вирішення конфлікту з взаємним задоволенням інтересів учасників. Учасники, використовуючи цю стратегію, шукають спосіб задовольнити потреби кожного без відступання від власних інтересів. Такий підхід вимагає багато часу та спеціальної підготовки для реалізації, і не завжди є можливим в умовах конфлікту.

Вибір певної стратегії взаємодії в конфліктних ситуаціях залежить від умов конфлікту та особистих якостей учасників. Кожен з наведених стилів може бути оптимальним відповідно до контексту конфлікту. Неможливо однозначно визначити, що один стиль є кращим або гіршим за інший, оскільки вони можуть бути ефективними в різних ситуаціях. Проте, співпраця вважається найбільш відповідним сучасним уявленням про конструктивну та тривалу взаємодію між людьми. Використання відповідних стратегій взаємодії може допомогти вирішувати конфлікти та підтримувати позитивні взаємини з іншими людьми [15,18].

Отже, поведінка учасників в конфлікті визначається їхніми індивідуальними уподобаннями, вибором моделей поведінки та стратегій

управління конфліктом, що має визначальний вплив на хід та результати конфліктних ситуацій.

1.3 Феномен «задоволеність життям»

Термін "задоволеність" визначається як суб'єктивна оцінка якості різних аспектів, таких як умови життя, діяльність, відносини, а також самооцінка.

В соціальних науках поняття "задоволеність життям" використовується для відображення якості умов і задоволення потреб людини, включаючи комфорт у внутрішньому світі та в соціумі. Критерії якості життя використовуються для аналізу рівня комфорту та задоволеності життям, а також для розробки програм, спрямованих на покращення умов існування для різних категорій населення. Якість життя є індивідуальним та суб'єктивним поняттям, що охоплює ключові аспекти життя, відчуття задоволення яких вказує на позитивну якість життя, тоді як негативне сприйняття свого життя свідчить про негативну якість життя [5].

Еволюція дослідження проблеми задоволеності життям вказує на його філософські корені і представленість у двох загальних напрямках: гедоністичному та евдемонічному [19].

В межах гедоністичного підходу, що виходить із грецького "hedone" – насолода, психологічне задоволення або незадоволення визначається досягненням приємних переживань і уникненням негативних, охоплюючи не лише фізичні насолоди, а й радість від досягнення значущих цілей.

Евдемонічне розуміння, що походить від грецького "eudaimonia" – щастя, блаженство, вбачає основні аспекти психологічного задоволення життям у особистісному рості та наявності сенсу життя. Досягнення цього задоволення залежить від повноти самореалізації особи в конкретних обставинах, а також від знаходження "творчого синтезу" між соціальними вимогами і розвитком власної індивідуальності.

Найчастіше феномен задоволеності життям асоціюють із аспектом особистісного суб'єктивного благополуччя. Суб'єктивне благополуччя визначають як когнітивно-афективну оцінку ситуації, розглянутої як благоприємну чи неблагоприємну. У цьому контексті функція когнітивної оцінки відіграє задоволеність життям, що розглядається як оцінка різниці між поточним станом справ і ідеальною ситуацією, тоді як афективна оцінка включає позитивні та негативні емоції та стани, що є пов'язаними із щоденним досвідом. Представниками цього напрямку є М. Селігман та М. Аргайл [24].

Так, М. Аргайл розглядав стан задоволеності життям як щастя, що вказує на загальну оцінку особою свого теперішнього й минулого, та на частоту та інтенсивність позитивних емоцій. За словами М. Аргайла, для загального задоволення життям і відчуття щастя ключовими є присутність важливих соціальних зв'язків, оцінка задовільного соціального статусу і стану здоров'я, потреба відчуття значимості для інших, задоволення від професійної діяльності, можливість виявляти творчість, уявлення про майбутнє, наявність часу для відпочинку, автономія у прийнятті рішень, особистісний розвиток і задоволення від шлюбного союзу [17].

В контексті позитивної психології М. Селігмана, аспекти аутентичного щастя розглядаються через три ключові напрямки: задоволення життям - отримання насолоди, культивування "пропріуму" або постійна розвиненість якостей, що сприяють позитивним переживанням; активне життя - включеність у діяльність та постійна праця над досягненням мети; смислове життя - наявність радісних, приємних та цікавих подій, що наповнюють життя цінністю і смисловим значенням. У своїй спробі визначити узагальнену модель щастя, Селігман запропонував формулу: $Щ = I + O + B$, де щастя розглядається як інтегральне поєднання індивідуального діапазону психологічних властивостей, здатних породжувати та утримувати відчуття щастя (I), сприятливих зовнішніх умов (O) та вольового контролю (B) [24].

Альфред Адлер стверджував, що задоволеність життям впливає з соціального інтересу, який виступає основою людського існування. Він

припускав, що існування людей формується шляхом уявлень і вигадок про те, що вважається належним. Адлер вважав, що на психіку людини впливають більше очікування, пов'язані з майбутнім, ніж події минулого. Таким чином, задоволеність життям людини залежить від її очікувань щодо майбутнього, іншими словами, особистість вважає своє життя задовільним, якщо воно відповідає її сподіванням і вимогам. Адлер вважав, що люди, визначаючи свої особисті цілі, таким чином керують своєю поведінкою та стилем життя [5].

У теорії самодетермінації від Р. Раяна та Е. Десі вказується, що особистісне благополуччя взаємозв'язане з основними психологічними потребами, такими як потреба в автономії, компетентності та позитивних міжособистісних відносинах. Отже, задоволення цими психологічними потребами, що прямо пов'язані з соціальним контекстом, сприяє підвищенню рівня психологічного благополуччя та задоволеності життям, в іншому випадку ці показники зменшуються [30].

Задоволеність життям також визначається через задоволення потреб Абрагамом Маслоу. Його теорія ієрархії потреб Маслоу базується на твердженні, що людська поведінка направлена на задоволення найсильнішої на даний момент потреби. Вона також вказує на ієрархічну структуру потреб і припускає, що найсильніша потреба керує поведінкою, доки вона не буде задоволена. Якщо декілька потреб мають однаковий рівень сили, переважає та, яка належить до нижчого рівня. Це означає, що потреби задовольняються послідовно, і перед важливішими потребами вищого рівня мають бути задоволені ті, що належать до рівнів нижчого порядку [29].

Ж.П. Вірна, у контексті самоактуалізації особистості, підкреслює значення задоволення потреби у соціальному визнанні та оцінці, оскільки ця потреба передуює самоактуалізації [5].

В роботах українських авторів Є. І. Головахи та Н. В. Паніної, задоволеність життям розглядається як повсякденне уявлення про психологічний комфорт людини, що охоплює такі аспекти, як зацікавленість у житті, визначеність, направленість на досягнення життєвих цілей, послідовність

у досягненні цих цілей, гармонія між уявним та реальним, висока самооцінка особистих якостей та досягнень, загальний позитивний настрій і таке інше [10].

В свою чергу О. О. Віговська вказує на те, що задоволеність життям формується внаслідок різноманітних соціальних процесів, в які включена особистість: через групову ідентичність, цілісність позитивного сприйняття людиною власної соціалізованості та адаптованості, відповідність рольовим очікуванням і так далі. В роботах О. О. Віговської акцентується на результативній самореалізації, конструктивних міжособистісних відносинах та соціальному визнанні, що в сукупності визначають позитивне ставлення до життя [4].

Отже феномен задоволеності життям є складним та розглядається вченими в контексті суб'єктивного благополуччя, щастя, рівня і якості життя, а також задоволеності потребами, подаючи різні аспекти цього явища.

1.4 Зв'язок між рівнем задоволеності життям та поведінкою в конфліктних ситуаціях

Особливості копінг - поведінки у осіб з різним рівнем задоволеності життям вивчалися Н. В. Гресою. Головні висновки дослідження підкреслюють зв'язок між рівнем задоволеності життям та поведінкою в конфліктних ситуаціях. Згідно з дослідженням, особи з низьким рівнем психологічного благополуччя відчують відсутність сенсу життя та спрямованості, мають труднощі з організацією діяльності та зміною обставин. Навпаки, особи з високим рівнем психологічного благополуччя мають чіткі цілі та відчують задоволення від досягнень. Вони є більш компетентними у вирішенні проблем та надають перевагу стратегічному плануванню, що підвищує їх задоволеність життям. Особи з низьким рівнем психологічного благополуччя відчують відсутність самореалізації, їм складно встановлювати нові відносини або змінювати поведінку. Натомість, особи з високим рівнем психологічного

благополуччя проявляють більшу самостійність у прийнятті рішень та знають перспективи свого майбутнього.

Отже, дослідження свідчить про позитивний вплив проактивного копіngu на рівень психологічного благополуччя, що підкреслює важливість формування мети життя та стратегічного планування для підвищення якості життя [8].

Згідно з дослідженням С. Цзян, Л. Фанг і М. Д. Лайонс, що вивчали вплив задоволеності життям на копіng поведінку підлітків, результати підтвердили, що рівень задоволеності життям впливає на усі стратегії подолання стресу протягом принаймні одного 6-місячного періоду між трьома етапами дослідження. Дослідження також виявило взаємозв'язки між задоволеністю життям і пошуком соціальної підтримки, а також між задоволеністю життям і внутрішніми стратегіями подолання стресу. Результати показали, що задоволеність життям визначає вибір стратегій подолання стресу, особливо у дівчат підлітків [28].

В свою чергу, в дослідженні Т.В. Бушуєвої щодо задоволеності життям та особливостей копіng-поведінки жінок середнього віку (36-55 років), виявлено наступне: жінки з низьким рівнем задоволеності життям у важких ситуаціях часто уникають вирішення проблеми та не приймають відповідальності, відчуваючи провину та незадоволеність собою. Вони активно шукають співчуття, прийняття та підтримку від інших, але не приділяють достатньо уваги розв'язанню проблем, аналізу ситуації та особистісному зростанню, віддаючи перевагу збереженню емоційної стабільності і самоконтролю. Натомість жінки віком 36-55 років з високим рівнем задоволеності життям виявляють ширший репертуар копіng-стратегій і активніше обирають різноманітні підходи, надаючи перевагу когнітивним і проблемно-орієнтованим стратегіям. У той час як жінки з низьким рівнем задоволеності життям частіше вдаються до уникання проблеми та використання емоційно-фокусованого і поведінкового копіngu [3].

Досліджуючи особливості задоволеності життям у людей з різним типом стрес-долаючої поведінки, О. Данілін та Н. Світлична встановили, що рівень

задоволеності життям впливає на вибір стратегій долаючої поведінки. Високий рівень задоволеності життям сприяє вибору більш активних стратегій, таких як використання особистих ресурсів для ефективного розв'язання проблем та отримання підтримки від оточення. На прикладі працівників ДСНС України, які використовують активні, просоціальні та позитивні стратегії копіngu, було виявлено, що вони виявляють вищий рівень задоволеності життям. Комбінація різних стратегій долаючої поведінки сприяє зниженню рівня стресу та підвищенню психологічного благополуччя у досліджуваних осіб [9].

Отже більшість досліджень підтверджують, що особи з високим рівнем задоволеності життям використовують більш активні та просоціальні стратегії копіngu, шукаючи підтримку та використовуючи власні ресурси для розв'язання проблем. Натомість особи з низьким рівнем задоволеності життям частіше використовують менш продуктивні стратегії, такі як уникнення та емоційно-орієнтовані стратегії.

Висновки до розділу 1

Поняття "конфлікт" походить від латинського слова "conflictus", що має значення "зіткнення". Феномен не має єдиного тлумачення, проте його переважно розглядають як розбіжність інтересів, цілей та цінностей людей. Переважно конфлікт розглядається як негативне явище, проте існує альтернативна точка зору, яка вбачає його позитивні властивості. Зокрема, вказується на його роль у сприянні розвитку суспільства чи підприємства, запобіганні застою та стагнації. Розглядаючи класифікації конфліктів варто виділити одну з основних, яка розділяє їх на внутрішньоособистісні, міжособистісні та міжгрупові типи. І хоча всі вони мають свої особливості, велику поширеність і значущість має міжособистісний конфлікт, що виникає між двома особами, коли їхні потреби, цінності, переконання чи дії суперечать одне одному.

У конфліктних ситуаціях особистість може виявляти різні моделі поведінки, такі як конструктивна, деструктивна та конформістська, які відображають її установки та мають вплив на розвиток та вирішення конфлікту. Деструктивна модель, характеризується спробами фізичного знищення або підкорення опонента, часто призводить до необґрунтованого зростання конфліктів, особливо в міжнаціональних та міжнародних ситуаціях. Натомість, конструктивна модель спрямована на уникнення конфлікту та пошук рішень, задовольняючи всіх учасників, виявляючи витримку та самовладання. Конформістська модель поведінки характеризується тим, що особа схильна поступатися та підкорятися в конфлікті замість подальшої боротьби. Знання про моделі поведінки дозволяє передбачити реакції осіб та ефективніше впливати на вирішення конфліктних ситуацій. Крім того, розвиток та результат конфлікту суттєво залежать від стратегій поведінки, які вибирають люди у конфліктних ситуаціях. Найвідомішою класифікацією є модель розроблена американськими психологами К. Томасом і Р. Кілманом, де виділяються такі стратегії поведінки у конфлікті як: суперництво, компроміс, пристосування, уникнення та співробітництво.

Феномен задоволеності життям є складним та вивчається вченими в контексті суб'єктивного благополуччя, щастя, рівня і якості життя, а також задоволеності потреб. Це поняття охоплює суб'єктивні оцінки різних аспектів життя, таких як умови життя, діяльність, відносини та самооцінка. В суспільних науках це поняття використовується для оцінки якості умов і задоволення потреб людини. Дослідження вказують на два загальні напрямки розуміння задоволеності життям: гедоністичний, який фокусується на насолоді і психологічному задоволенні, та евдемонічний, який вбачає щастя в особистісному рості та сенсі життя.

Проаналізувавши наявні дослідження було виявлено, що саме зв'язок між рівнем задоволеності життям та особливостей поведінки в конфліктних ситуаціях не розглядався, проте досліджувався зв'язок між рівнем задоволеності життям та особливостями копінг-поведінки та копінг стратегіями. В цих

дослідженнях виявили, що особи з високим рівнем задоволеності життям використовують більш активні та просоціальні стратегії копіngu, шукаючи підтримку та використовуючи власні ресурси для розв'язання проблем. Навпаки, особи з низьким рівнем задоволеності життям частіше використовують менш продуктивні стратегії копіngu, такі як уникнення та емоційно-орієнтовані стратегії.

РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОВЕДІНКИ ЮНАКІВ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ З РІЗНИМ РІВНЕМ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ

2.1 Характеристика вибірки, методів та процедури дослідження

У дослідженні взяло участь 132 юнаки, що були студентами 1-4 курсів віком від 18 до 22 років. Досліджування проводилось за бажанням учасників. Після проходження першої методики «Задоволеність життям» Коулмана для подальшого дослідження вибірку було розподілено на 2 групи, а саме було обрано 30 осіб з низьким та 30 з високим рівнем задоволеності життям.

Опитування проводилося онлайн за допомогою Google-форми. Такий варіант був обраний для зручності досліджуваних, а також для більш легкого збору результатів.

1) Тест «Задоволеність життям» Коулмана

Тест на визначення рівня задоволеності життям був розроблений англійським психологом В. Коулманом.

Досліджуваним потрібно було відповісти на 15 питань. Підрахунок балів здійснювався наступним чином: в питаннях 1-4, 12 і 15 за негативну відповідь, а в питаннях 5-11, 13 і 14 за позитивну відповідь дається 1 бал.

Інтерпретація результатів здійснювалось за наступною інформацією:

9 бали і більше: ви щасливі і задоволені тим, що маєте;

4-8 бали: ви в основному задоволені, хоча існує багато, що хотілося б по можливості змінити;

3 бали і менше: ви, безсумнівно, незадоволені. Існує безліч речей, які ви хотіли б змінити. Повне задоволення викликають лише деякі аспекти вашого способу життя.

2) Тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» Ложкіна Г.В. Повякель Н.І
Методика призначена для виявлення рівня конфліктності особистості.

Інструкція до методики є наступною: «На кожне із запропонованих 14 запитань наведені три варіанти відповідей: А, Б, В. Оберіть, будь ласка, ту відповідь, яка Вас влаштовує і запишіть букву, що її позначає, біля номера відповідного запитання у бланку до методики».

Відповідно до набраної суми балів визначаються рівні конфліктності особистості. Чим вища сума набраних балів, тим вищим є рівень конфліктності особистості, для якого характерно наявність характеру, що обумовлює продукування конфліктів.

При інтерпретації показників можна використати наступні орієнтовні оцінки конфліктності:

14-24 балів – низький рівень конфліктності;

25-29 бали – середній рівень конфліктності;

30-42 бали – високий рівень конфліктності.

3) Методика «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» К. Томаса.

Тест спрямований на визначення домінуючого способу поведінки особистості в конфліктній ситуації.

Дана методика складається з 30 пар тверджень, які відносяться до

різних стилів поведінки під час конфліктної ситуації. З кожної такої пари потрібно обрати одне твердження, яке найбільше виражає ставлення респондента до конфлікту та позначити його у бланку відповідей.

Відповідно до ключа методики проводиться обробка отриманих даних та їх інтерпретація. Максимальний бал за кожною шкалою становить 12. Чим вищий бал з тієї або іншої стратегії поведінки, тим домінуючою вона є для респондента при вирішенні конфліктної ситуації.

В якості методу математико-статистичної обробки використовувався U-критерій Манна-Уїтні для визначення значущості різниці між результатами досліджуваних груп, який було пораховано за допомогою програми SPSS.

2.2. Результати дослідження та інтерпретація

2.2.1 Рівень задоволеності життям юнаків

За результатами тесту «Задоволеність життям» Коулмана були отримані наступні результати. Всього пройшло методику 132 юнаків, з них 30 має високий рівень задоволеності життям, 72 середній та 30 – низький (табл. 2.2.1)

Таблиця 2.2.1

Результати за методикою «Задоволеність життям» Коулмана

Рівень задоволеності життям	Кількість досліджуваних
Високий	30
Середній	72
Низький	30

Для візуального сприйняття можна подивитись на діаграму (Рис. 2.2.1.)

Рис. 2.2.1 Результати за методикою «Задоволеність життям» Коулмана

Для подальшого дослідження вибірку було розподілено на 2 групи, а саме були обрані юнаки з низьким та високим рівнями задоволеності життям.

2.2.2 Рівень конфліктності юнаків з різним рівнем задоволеності життям

За результатами методики тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» Ложкіна Г.В. Повякель Н.І, можна побачити, що за середнім значенням у осіб з низьким рівнем задоволеності життям було виявлено більший рівень конфліктності (табл. 2.2.2).

Таблиця 2.2.2

Показники середніх значень та значущості відмінностей між досліджуваними групами

	Середні значення		у емпіричне
	Особи з низьким рівнем задоволеності життям	Особи з високим рівнем задоволеності життям	

Рівень конфліктності	29,77	24,03	248*
----------------------	-------	-------	------

Примітка: * - $p \leq 0,01$

На діаграмі можна побачити, що в групі з низьким рівнем задоволеності життям 33,33% вибірки має високий рівень конфліктності, 56,67% - середній та 10% - низький рівень конфліктності (Рис.2.2.2).

В свою чергу в групі з високим рівнем задоволеності життям 30% має низький рівень конфліктності, 63,33% - середній та 6,67% - високий рівень конфліктності (Рис.2.2.3).

Рис. 2.2.2 Відсотковий розподіл за рівнем конфліктності у юнаків з високим рівнем задоволеності життям

Рис. 2.2.3 Відсотковий розподіл за рівнем конфліктності у юнаків з низьким рівнем задоволеності життям

Завдяки використанню U критерію Манна Уїтні було виявлено статистично значущу різницю на рівні $p \leq 0,01$ між групами (табл. 2.2.2). Отже юнаки з низьким рівнем задоволеності життям є більш конфліктними.

2.2.3. Стилї поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків з різним рівнем задоволеності життям

За результатами методики «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» К. Томаса можна побачити наступне. За середніми значеннями можна побачити, що в групі з високим рівнем задоволеності життям показники більші за такими шкалами як «Співпраця» та «Компроміс» (табл. 2.2.3).

В свою чергу в групі з низьким рівнем задоволеності життям показники більші за такими шкалами як «Суперництво», «Уникнення» та «Пристосування» (табл. 2.2.3).

Таблиця 2.2.3.

Показники середніх значень груп за шкалами стилів поведінки в конфліктних ситуаціях

	Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
Група 1	5,53	8,97	8,17	4,93	2,4
Група 2	5,87	7,7	5,93	5,93	4,57

Примітка: Група 1 – юнаки з високим рівнем задоволеності життям, Група 2 – юнаки з низьким рівнем задоволеності життям

Для візуального сприйняття можна подивитись на діаграму (Рис. 2.2.4.)

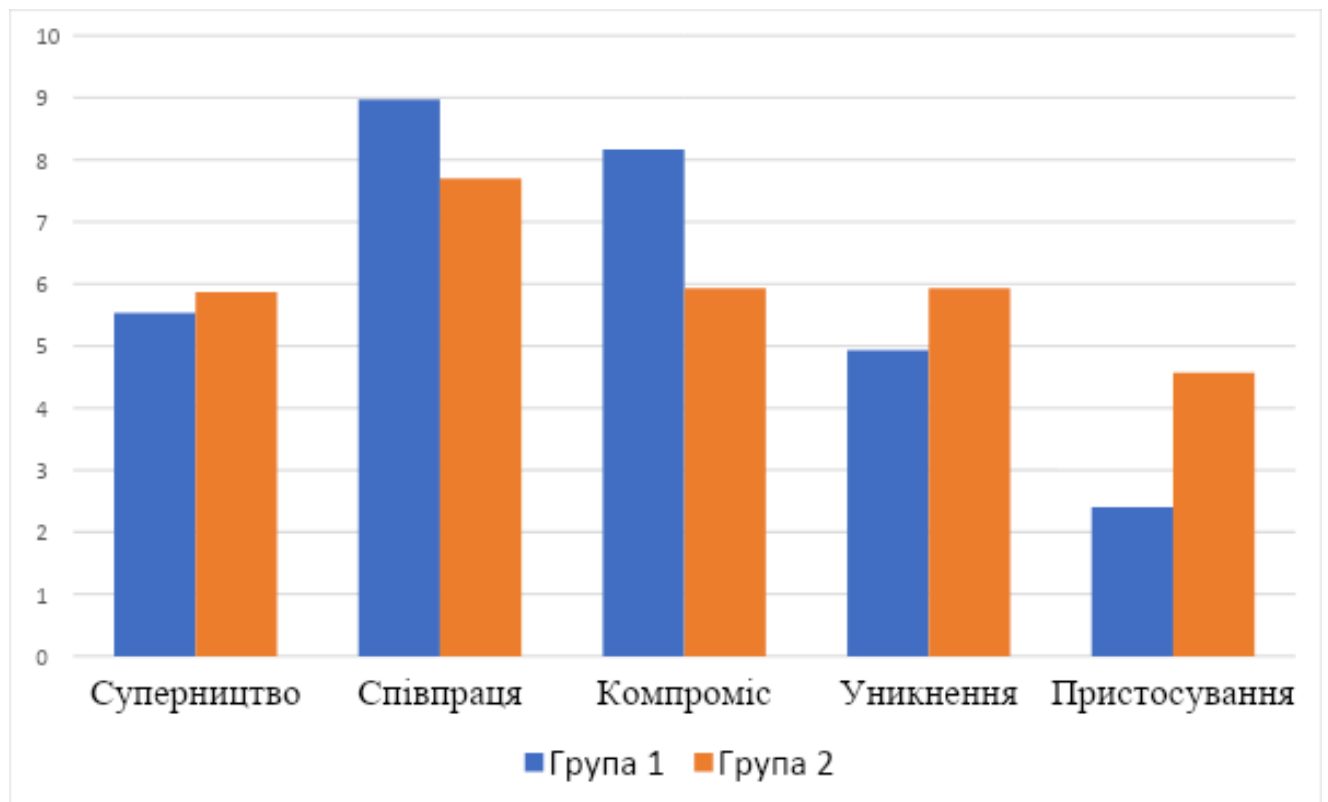

Рис. 2.2.4 Показники середніх значень груп за шкалами стилів поведінки в конфліктних ситуаціях

За таблицею домінуючих копінгів порівнюючі домінуючі копінги між собою, можна побачити, що в групі з високим рівнем задоволеності життям переважають такі копінги як «Співпраця» та «Компроміс» (табл. 2.2.4.).

Таблиця 2.2.4

Показники домінуючих шкал стилів поведінки в конфліктних ситуаціях
в групах

	Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
Група 1	2	19	12	1	0
Група 2	7	11	7	5	2

Примітка: Група 1 - юнаки з високим рівнем задоволеності життям, Група 2 – юнаки з низьким рівнем задоволеності життям

Для візуального сприйняття можна подивитись на діаграми (Рис. 2.2.5) та (Рис. 2.2.6)

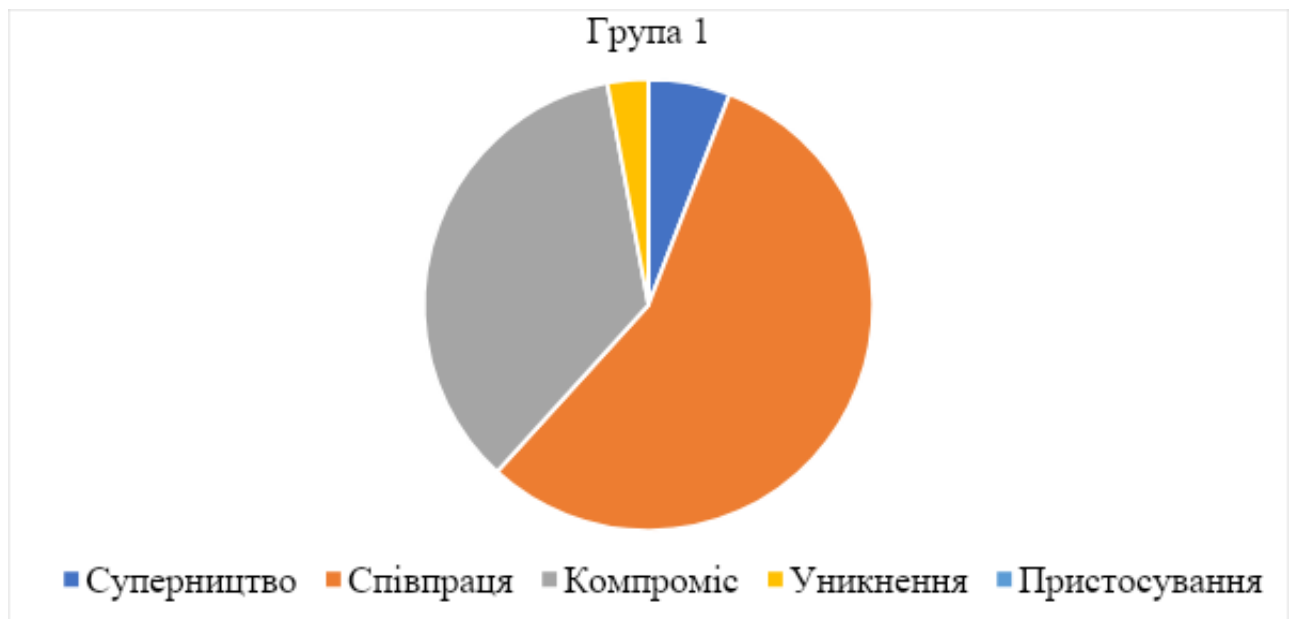

Рис. 2.2.5 Показники домінуючих шкал стилів поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків з високим рівнем задоволеності життям

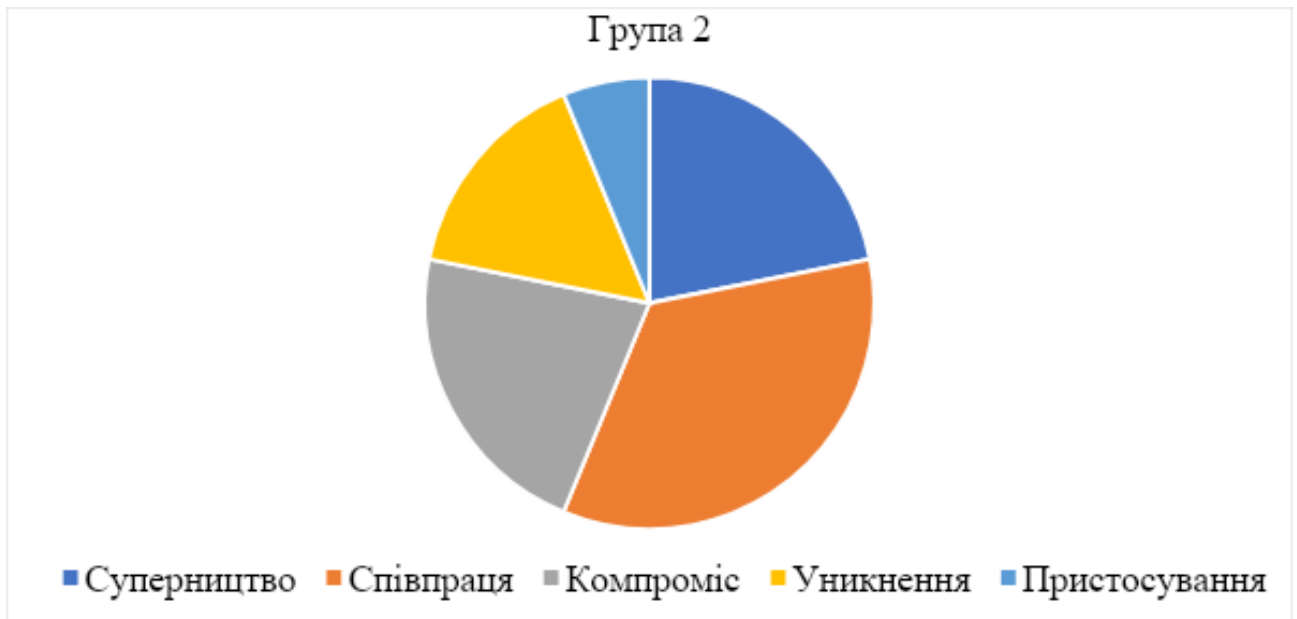

Рис. 2.2.6 Показники домінуючих шкал стилів поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків з низьким рівнем задоволеності життям

В свою чергу порівнюючі домінуючі копінги між собою, можна побачити, що в групі з низьким рівнем задоволеності життям переважає копінг «Співпраця».

Порівнюючи домінуючі копінги обох груп між собою можна сказати, що як у групі з високим, так і з низьким рівнем задоволеності життям найбільш переважаючим копінгом є саме «Співпраця», хоча в групі з високим рівнем задоволеності життям цей показник вищий.

За такими шкалами як «Суперництво», «Уникнення» та «Пристосування» у групі з низьким рівнем задоволеності життям більші показники ніж в групі з високим рівнем.

А також за шкалою «Компроміс» показник більше в групі з високим рівнем задоволеності життям.

Завдяки використанню U критерію Манна Уїтні було виявлено статистично значущу різницю на рівні $p \leq 0,01$ між групами за такими шкалами як «Компроміс» та «Пристосування» (табл. 2.2.5).

Таблиця 2.2.5

Показники значущості відмінностей між групами за стилями поведінки в
конфліктних ситуаціях

	У емпіричне	p
Суперництво	429	0,754
Співпраця	355	0,155
Компроміс	253	0,003*
Уникнення	361,5	0,188
Пристосування	186,5	<,001*

Примітка: * - $p \leq 0,01$

Отже юнаки з низьким рівнем задоволеності життям частіше приносять власні інтереси в жертву поступаючись іншим заради збереження гармонійних стосунків. А особи з високим рівнем частіше домовляються на основі взаємних поступок, зберігаючи баланс інтересів сторін.

Висновки до 2 розділу

1) У дослідженні взяло участь 132 юнаки, що були студентами 1- 4 курсів віком від 18 до 22 років. Опитування проводилося онлайн за допомогою Google-форми. Для визначення рівня задоволеності життям юнаків було використано тест «Задоволеність життям» Коулмана. Для виявлення рівня конфліктності юнаків було використано Тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» Ложкіна Г.В. Повякель Н.І. Для визначення домінуючого способу поведінки

юнаків в конфліктній ситуації було використано методику «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» К. Томаса.

2) Методику «Задоволеність життям» Коулмана пройшло 132 юнаки, було виявлено, що 30 з них має високий рівень задоволеності життям, 72 - середній

та 30 – низький. Тож вибірку було розподілено на 2 групи, а саме були обрані юнаки з низьким та високим рівнями задоволеності життям.

3) За результатами методики тест «Оцінка рівня конфліктності особистості» Ложкіна Г.В. Повякель Н.І можна побачити, що за середнім значенням у осіб з низьким рівнем задоволеності життям було виявлено більший рівень конфліктності. В групі з низьким рівнем задоволеності життям 33,33% вибірки має високий рівень конфліктності, 56,67% - середній та 10% - низький рівень конфліктності. В свою чергу в групі з високим рівнем задоволеності життям 30% має низький рівень конфліктності, 63,33% - середній та 6,67% - високий рівень конфліктності. Завдяки використанню U критерію Манна Уїтні було виявлено статистично значущу різницю на рівні $p \leq 0,01$ між групами.

4) За результатами методики «Визначення стилю поведінки в конфліктній ситуації» К. Томаса, за середніми значеннями можна сказати, що в групі з високим рівнем задоволеності життям показники більші за такими шкалами як «Співпраця» та «Компроміс». В свою чергу в групі з низьким рівнем задоволеності життям показники більші за такими шкалами як «Суперництво», «Уникнення» та «Пристосування». За визначеними домінуючими копінгами можна сказати, що в юнаків високим рівнем задоволеності життям переважають такі копінги як «Співпраця» та «Компроміс», а в групі з низьким рівнем задоволеності життям показники більші за такими шкалами як «Суперництво», «Уникнення» та «Пристосування». Завдяки використанню U критерію Манна Уїтні було виявлено статистично значущу різницю на рівні $p \leq 0,01$ між групами за такими шкалами як «Компроміс» та «Пристосування». Отже юнаки з низьким рівнем задоволеності життям частіше приносять власні інтереси в жертву поступаючись іншим заради збереження гармонійних стосунків. А особи з високим рівнем частіше домовляються на основі взаємних поступок, зберігаючи баланс інтересів сторін.

ВИСНОВКИ

1) В результаті проведеного теоретичного аналізу було виявлено, що конфлікт – це розбіжність інтересів, цілей та цінностей, що може мати як негативні, так і позитивні властивості. Класифікація конфліктів вказує на їхню різноманітність, проте міжособистісний конфлікт виявляється найбільш поширеним та значущим. У конфліктних ситуаціях особистість може виявляти різні моделі поведінки, такі як конструктивна, деструктивна та конформістська, які впливають на розвиток та вирішення конфлікту. Результат конфлікту значно залежить від обраної стратегії поведінки, зокрема за моделлю К. Томаса і Р. Кілмана виділяють: суперництво, компроміс, пристосування, уникнення та співробітництво. Задоволеність життям розглядається у контексті суб'єктивного благополуччя, щастя, рівня і якості життя, а також задоволеності потреб. Існує два загальні напрямки розуміння задоволеності життям: гедоністичний, який фокусується на насолоді і психологічному задоволенні, та евдемонічний, який

вбачає щастя в особистісному рості та сенсі життя. Дослідження показують, що особи з високим рівнем задоволеності життям використовують більш активні та просоціальні стратегії копінгу в конфліктних ситуаціях, у той час як особи з низьким рівнем задоволеності схильні до менш ефективних стратегій, таких як уникнення та емоційно-орієнтовані методи.

2) Було визначено рівень задоволеності життям у юнаків та розподілено вибірку на 2 групи, а саме були обрані юнаки з низьким та високим рівнями задоволеності життям.

3) Було виявлено рівень конфліктності юнаків з різним рівнем задоволеності життям. А саме за середнім значенням у юнаків з низьким рівнем задоволеності життям було виявлено більший рівень конфліктності. Була виявлена статистично значуща різниця між групами. Отже юнаки з низьким рівнем задоволеності життям є більш конфліктними.

4) Було визначено стиль поведінки в конфліктних ситуаціях у юнаків з різним рівнем задоволеності життям. За визначеними домінуючими копінгами в юнаків з високим рівнем задоволеності життям переважають такі копінги як «Співпраця» та «Компроміс», а в групі з низьким рівнем задоволеності життям переважають «Суперництво», «Уникнення» та «Пристосування».

Було виявлено статистично значущу різницю між групами за такими шкалами як «Компроміс» та «Пристосування». Отже юнаки з низьким рівнем задоволеності життям частіше приносять власні інтереси в жертву поступаючись іншим заради збереження гармонійних стосунків. А юнаки з високим рівнем частіше домовляються на основі взаємних поступок, зберігаючи баланс інтересів сторін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Берлач, А. І., Кондюкова, В. В., Криволапчук, В. О., & Поліщук, О.Г. (2010). Конфліктологія: навч. посіб. Одеса: ОДУВС. 162.
2. Борозенець, Т. (2008). Світоглядний вимір релігійної конфліктності. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України (42), 114-123.
3. Бушуєва Т. В. (2015). Задоволеність життям та особливості копінг-поведінки людей середнього віку. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. Вип. 17.С. 142-151
4. Віговська, О. О. (2013). Якість життя особистості. Теоретико-емпіричні доробки сучасної психології (2), 161–169.
5. Вірна, Ж. П. (2013). Адаптаційний профіль задоволеності життям особистості. Проблеми сучасної психології (2), 20-25.

6. Галаган, В. Я., Орлов, В. В., & Отич, О. М. (2008). Конфліктологія: навч. посіб. Київ: ДЕДУТ. 293.
7. Герасіна, Л. М., Требін, М. П., & Воднік, В. Д. (2012). Конфліктологія: навч. посіб. Харків: Право. 128.
8. Греса Н.В. (2016). Особливості проактивних копінгів у осіб з різним рівнем психологічного благополуччя. Електронний ресурс: [https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2e56a96b-b7ef-4cb6-84e5-29e4ffaf8f95/content]
9. Данілін О., Світлична Н. (2018) Особливості задоволеності життям у осіб з різним типом стрес-долаючої поведінки. Електронний ресурс: [http://surl.li/sovpa]
10. Даценко, О. А. (2020). Задоволеність життям як критерій позитивного функціонування особистості. Актуальні проблеми психології в закладах освіти, 10, 31–42.
11. Дзвінчук, Д. (1999). Конфлікт і його способи подолання. 5 (86), 11-16.
12. Долинська, Л. В., & Матяш-Заяц, Л. П. (2010). Психологія конфлікту: Навч. посіб. Київ: Каравела. 7-14.
13. Дуткевич, Т. В. (2005). Конфліктологія з основами психології управління: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 15.
14. Дяченко, В. А., Мунасіпова-Мотяш, І. А., & Дубініна, Д. Е. (2018). Задоволеність життям та рівень психологічного благополуччя студентської молоді. Актуальні проблеми психології: Екологічна психологія, Т.VII(45), 120-129.
15. Жмай, О. В., & Конопля, О. І. (2019). Стратегії поведінки в конфлікті: види, сутність та взаємозв'язок з емоційним інтелектом. Економіка: реалії часу: наук. журнал (6), 68-73.
16. Ільніцька, Н. І. (2002). Поняття соціального конфлікту. Вісник: Філософія. Політологія, 286–287.

17. Кашпур, Ю., Остапюк, А. (2021). Задоволеність життям як чинник особистісного зростання в умовах сучасного суспільства. *Актуальні проблеми особистісного зростання*, 58-61.
18. Ложкін, Г. В., & Пов'якель, Н. І. (2006). *Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: навч. посіб.* Київ: ВД "Професіонал". 416.
19. Майструк, В. М. (2017). Вікові та професійно-статусні прояви безумовного самоприйняття, психологічного благополуччя та якості життя в сучасних жінок. *Психологічні перспективи*, 30, 198–208.
20. Максименко, С. Д. (2000). *Загальна психологія: навч. посібник.* Київ: МАУП. 256.
21. Мацієвський, Ю. (2004). Теоретичні аспекти аналізу суспільних конфліктів: множинність концептуальних підходів. *Людина і політика*, 3, 115-129.
22. Онопрієнко, Д. (2015). Поводження людей у конфліктах. Наукові здобутки молоді – вирішенню проблем харчування людства у ХХІ столітті: матеріали 81 міжнародної наукової конференції молодих учених, аспірантів і студентів К. (3). 78-79.
23. Петрінко, В. С. (2020). *Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. навч. посіб.* Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла». 360.
24. Скрипаченко, Т. В. (2016). Психологічний аналіз феномену задоволеності життям. *Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць*, 2(10). 124–130.
25. Тихомирова Є. Б., Постоловський, С. Р. (2007). *Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник.* Рівне: Перспектива. 389.
26. Чала, О. А. (2009). Особливості деструктивної конфліктності в ранньому та пізньому юнацькому віці. *Практична психологія в системі вищої освіти: теорія, результати досліджень, технології.* К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 249–261.
27. Coser, L. A. (1968). Conflict. Social Aspect. In D. Sills (Ed.), *International Encyclopedia of Social Science* (Vol. 3). New York. pp. 233

28. Jiang, X., Fang, L. & Lyons, M.D. (2019) Is Life Satisfaction an Antecedent to Coping Behaviors for Adolescents?. *J Youth Adolescence* 48, p.2292–2306
[<https://link.springer.com/article/10.1007/s10964-019-01136-6>]
29. Maslow, A.H. (1943) A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50, 370-396.
30. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68–78.

Анотація

Сучасні умови постійних викликів пов'язаних з війною в країні можуть суттєво впливати на психологічний стан суспільства, особливо на осіб юнацького віку. Юнаки можуть відчувати постійне відчуття невизначеності та стресу, оскільки вони формують свою ідентичність в умовах нестабільності та загострення соціальних конфліктів, що, в свою чергу, може вплинути загалом на їхній рівень задоволеності життям. Підвищений рівень небезпеки та стресу може викликати різноманітні конфліктні ситуації.

В роботі було досліджено особливості поведінки юнаків в конфліктних ситуаціях з різним рівнем задоволеності життям. Було вивлено, що юнаки з низьким рівнем задоволеності життям є більш конфліктними. Також було виявлено, що юнаки з низьким рівнем задоволеності життям частіше приносять

власні інтереси в жертву поступаючи іншим заради збереження гармонійних стосунків. А юнаки з високим рівнем частіше домовляються на основі взаємних поступок, зберігаючи баланс інтересів сторін.

Ключові слова : задоволеність життям, конфліктна ситуація, поведінка в конфліктних ситуаціях.

Abstract

The modern conditions of constant challenges related to the ongoing war in the country can significantly impact the psychological state of society, especially among young people. Young individuals may experience persistent feelings of uncertainty and stress as they form their identities amidst instability and heightened social conflicts, which, in turn, can affect their overall life satisfaction. The increased levels of danger and stress can trigger various conflict situations.

This study investigated the behavior of young men in conflict situations with different levels of life satisfaction. It was found that young men with low life satisfaction are more prone to conflicts. Additionally, it was revealed that those with low life satisfaction are more likely to sacrifice their own interests for the sake of maintaining harmonious relationships, while young men with high life satisfaction more often negotiate based on mutual concessions, maintaining a balance of interests.

Keywords: life satisfaction, conflict situation, behavior in conflict situations.

ДОДАТКИ

Додаток А

Юнаки з високим рівнем задоволеності життям			Юнаки з низьким рівнем задоволеності життям	
1	12		1	0
2	9		2	1
3	14		3	3
4	10		4	1
5	11		5	2
6	13		6	1
7	15		7	3
8	12		8	1
9	10		9	3
10	11		10	2
11	10		11	3
12	13		12	3
13	15		13	3
14	9		14	1
15	10		15	2
16	14		16	1
17	10		17	3
18	13		18	3
19	13		19	3
20	10		20	2
21	15		21	3
22	9		22	1
23	11		23	0
24	9		24	3
25	12		25	2
26	13		26	3
27	9		27	3
28	14		28	3
29	12		29	1
30	15		30	3

Додаток Б

Юнаки з низьким рівнем задоволеності життям			Юнаки з високим рівнем задоволеності життям	
1	22		1	33
2	30		2	18
3	18		3	15
4	20		4	21
5	16		5	27
6	33		6	19
7	36		7	32
8	29		8	36
9	41		9	19
10	31		10	25
11	26		11	27
12	25		12	21
13	19		13	18
14	37		14	21
15	32		15	31
16	41		16	18
17	32		17	26
18	24		18	17
19	31		19	24
20	26		20	34
21	20		21	26
22	39		22	24
23	34		23	31
24	40		24	28
25	36		25	21
26	31		26	16
27	28		27	23
28	34		28	25
29	39		29	27
30	23		30	18

Додаток В

	Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Пристосування
1	3	5	8	12	2
2	7	8	7	3	5
3	5	15	6	3	1
4	10	9	7	1	3
5	7	9	12	1	1
6	6	9	10	3	2
7	4	9	9	4	4
8	5	10	5	9	1
9	2	11	9	6	2
10	7	10	7	5	1
11	4	10	7	5	4
12	5	9	11	3	2
13	9	10	6	2	3
14	8	9	9	2	2
15	2	11	8	6	3
16	6	5	12	5	2
17	9	7	9	4	1
18	3	9	9	5	4
19	5	11	8	5	1
20	7	12	6	2	3
21	7	8	8	3	4
22	8	9	8	3	2
23	7	7	9	6	1
24	3	6	10	9	2
25	2	9	11	7	1
26	5	11	4	6	4
27	6	8	7	7	2
28	3	9	7	8	3
29	7	6	9	7	1
30	4	8	7	6	5

Додаток Г

	Суперництво	Співпраця	Компроміс	Уникнення	Прийняття
1	9	10	3	5	3
2	5	3	10	2	10
3	2	7	3	12	6
4	1	8	9	5	7
5	7	11	6	3	3
6	4	6	8	7	5
7	7	10	5	5	3
8	2	11	8	8	1
9	11	3	5	8	3
10	9	3	3	8	7
11	6	11	9	2	2
12	10	9	2	6	3
13	3	9	9	2	7
14	10	9	3	4	4
15	2	10	8	6	4
16	1	8	4	10	7
17	1	6	4	8	11
18	6	3	9	6	6
19	5	11	6	4	4
20	4	5	3	12	6
21	10	6	2	7	5
22	7	6	9	5	3
23	10	4	9	3	4
24	3	6	8	9	4
25	7	11	4	5	3
26	7	11	3	4	5
27	8	11	7	2	2
28	2	7	10	8	3
29	12	9	5	3	1
30	5	7	4	9	5